ਵਰਿਆਮ

ਦਸੰਬਰ ੧੯੮੬

ਗੁਰੂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਸਾਨੂੰ

—ਸ. ਸ. ਮੀਸ਼ਾ—

ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਇਹ ਕਵਿਤਾ
ਮੀਸ਼ਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮੇਂ ਲਿਖੀ ਸੀ ।

ਗੁਰੂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਸਾਨੂੰ ਹੈ ਬਣਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਚਾਦਰ ।
ਧਰਮ ਸਾਰੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨੇ ਕਰੋ ਹਰ ਧਰਮ ਦਾ ਆਦਰ ।
ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧੌਂਸ ਨਾ ਦੇਵੇ ।
ਜਬਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਦੂਜਿਆਂ ਤੇ ਠੋਸ ਨਾ ਦੇਵੇ ।
ਮੈਂ ਨਿੱਕੇ ਮੂੰਹ ਚੋਂ ਕੀ ਆਖਾਂ ਜਦੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਸਾਖੀ ।
ਗੁਰੂ ਨੇ ਸੀਸ ਦੇ ਕੀਤੀ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ ਦੀ ਕਿੰਜ ਰਾਖੀ ।
ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਇਕ ਧਰਮ ਸੰਗ ਠੀਕ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ।
ਇਬਾਦਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਐਪਰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ।
ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਅਜੇਹੀ ਭੀੜ ਜੇ ਸੁਨਤ ਨਮਾਜ਼ ਉੱਤੇ ।
ਜਾਂ ਲਗਦੀ ਰੋਕ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਆਜ਼ਾਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ ਉਤੇ ।
ਗੁਰੂ ਨੇ ਤਦ ਵੀ ਏਦਾਂ ਹੀ ਦੁੱਖੀ ਦੀ ਪੀੜ ਹਰਨੀ ਸੀ ।
ਸੀ ਦੇਣਾ ਸੀਸ ਏਦਾਂ ਹੀ ਨਾ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਸੀ ਉਚਰਨੀ ਸੀ ।

— — —

ਗੁਰੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਚੱਜ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ।
ਭਲਾ ਸਰਬਤ ਦਾ ਮੰਗਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀਵਨ ਦਾ ।
ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਦ ਹੈ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਐਵੇਂ ਉਲਝਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।
ਹੈ ਸ਼ਕਤੀ ਡਗਮਗਾ ਜਾਂਦੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਡੋਲਦੀ ਭਗਤੀ ।
ਬਥੇਰੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਸੁਭਾਅ ਅਜ਼ਮਾਕੇ ਤੱਕਿਆ ਹੈ ।
ਕਦੇ ਚਿਣਿਆ ਹੈ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਡੱਕਿਆ ਹੈ ।
ਅਸੀਂ ਰੱਤ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੈ ਸਦਾ ਇਹ ਬਾਤ ਮਾਨਵ ਦੀ ।
ਹੈ ਦੇਹੁਰਾ ਤੇ ਮਸੀਤ ਇਕੋ, ਹੈ ਇਕੋ ਜ਼ਾਤ ਮਾਨਵ ਦੀ ।
ਨਿਕਲਕੇ ਕੋਈ ਭੋਰੇ ਚੋਂ ਜੇ ਮਕਤਲ ਤੀਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਦਾ ਰਾਹ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਠੀਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਅਸੀਂ ਦੇਗੀਂ ਉਬਲਦੇ ਵੀ ਕਦੇ ਦਿਲਗੀਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ।
ਤੇ ਤਿਖੇ ਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਦਕ ਸਾਡਾ ਚੀਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ।

— — —

ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਹਿੰਦ ਸਾਰੀ ਦੇ ਤੇ ਸਾਰੀ ਹਿੰਦ ਹੈ ਸਾਡੀ ।
ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਖਾਤਿਰ ਕਿ ਏਹੋ ਜਿੰਦ ਹੈ ਸਾਡੀ ।
ਸੁਰਖਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਗੁਰ ਝਾਗਿਆ ਪੈਂਡਾ ।
ਉਹਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਲੋ ਲਗੀ ਤਾਂ ਨੀਂਦੋ ਜਾਗਿਆ ਪੈਂਡਾ ।
ਉਹਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਪਸਰੀ ਬਕਾਲੇ ਤੋਂ ਗੁਹਾਟੀ ਤੱਕ ।
ਹੈ ਪਹੁੰਚੀ ਗਲ ਭੋਰੇ ਦੀ ਕਿਤੇ ਪਰਬਤ ਦੀ ਘਾਟੀ ਤੱਕ ।
ਗਯਾ ਮਥੁਰਾ ਬਨਾਰਸ ਨੇ ਓਹਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ।
ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਨੇ ਓਹਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ।
ਗਿਆ ਜਦ ਆਗਰੇ ਵਲ ਨੂੰ ਉਹ ਸੈਫਾਬਾਦ ਥਾਣੀਂ ਸੀ ।
ਤਾਂ ਸੈਫੂਦੀਨ ਨੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਧੁੱਪ ਮਾਣੀ ਸੀ ।
ਕਿਸੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਕੋਈ ਨਸ਼ਤਰ ਚਭੋਈ ਹੈ ।
ਤਾਂ ਇਹ ਦਿਲ ਵਿਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਹੈ ।
ਗੁਰੂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਸਾਨੂੰ, ਹੈ ਬਣ ਕੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ।
ਧਰਮ ਸਾਰੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨੇ ਕਰੋ ਹਰ ਧਰਮ ਦਾ ਆਦਰ ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

WITH

BEST COMPLIMENTS

FROM

ਵਧੀਆ, ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਬਿਸਕੁਟ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੇ

ਅੰਬਰ ਫੂਡਜ਼

ਹੈਦਰਾਬਾਦ

AMBER FOODS

Amber pet HYDERABAD

(A.P.)

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਵਰਿਆਮ ਦਸੰਬਰ--੧੯੮੬

ਜਿਲਦ ੧੨ ਅੰਕ : ੨

ਸੰਪਾਦਕ ਵਲੋਂ

ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ–
ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ

ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਸਿਟਾ ਇਹ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਚਾਦਰ ਨਾਲ ਢਕਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਰੱਖ ਲਈ। ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਖੀ ਅਟਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਹਨਾ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਜਸ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਹੀ ਧਰਮ ਬਚ ਗਏ। ਤਿੰਨਾ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਇਵੇਂ ਤਿਲਕ ਜਨੇਊ ਅਤੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਅਟਲ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਚੌਪਈ

ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ
ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪੈ ਢਾਪੀ ਚਾਦਰ
ਕਰਮ ਧਰਮ ਕੀ ਜਿਨਿ ਪਤਿ ਰਾਖੀ
ਅਟਲ ਕਰੀ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਸਾਖੀ
ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਜਾ ਕਾ ਜਸ ਭਯੋ
ਜਿਸ ਤੇ ਸਰਬ ਧਰਮ ਬਚਯੋ
ਤੀਨ ਲੋਕ ਮੈ ਜੈ ਜੈ ਭਈ
ਸਤਿਗੁਰ ਪੈਜ ਰਾਖਿ ਇਮ ਲਈ
ਤਿਲਕ ਜਨੇਊ ਘਰਿ ਧਰਮਸਾਲਾ
ਅਟਲ ਕਰੀ ਗੁਰ ਭਏ ਦਿਆਲਾ।
ਧਰਮ ਹੇਤ ਪ੍ਰਭੁ ਪੁਰਹਿ ਸਿਧਾਏ
ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਹਿਲਾਏ ॥

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਾਰੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰ ਕੇ ਕਲਿਜੁਗ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਾਕਾ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾ ਸਾਧੂਆਂ, ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਿਖਰ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਸਿਰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਪਰ ਮੂਖੋਂ ਸੀ ਤਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸਾਕਾ ਕੀਤਾ। ਸਿਰ ਤਾਂ ਦਿਤਾ ਪਰ ਸਿਰੜ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਕਰਮਾਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਲਿਆ ਰਬ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਗ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾਕਾ
ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ
ਸਾਧਨਿ ਹੇਤਿ ਇਤਿ ਜਿਨਿ ਕਰੀ
ਸੀਸੁ ਦੀਆ ਪਰ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ
ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ
ਸੀਸੁ ਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ
ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕੀਏ ਕੁਕਾਜਾ
ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਆਵਤ ਲਾਜਾ

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਭਾਂਡਾ ਦਿਲੀ ਦੇ ਈਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜੇਬ ਸਿਰ ਭੰਨ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪੁਰੀ ਵਲ ਪਿਆਨਾ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜਿਹੀ ਕਰਨੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ—ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ੋਕ ਹੋਇਆ ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਤੇ ਹੈ ਹੈ ਹੈ ਭਾਵ ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਪਰ ਦੇਵ ਲੋਕ ਵਿਚ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਈ।

ਠੀਕਰਿ ਫੋਰਿ ਦਿਲੀਸਿ ਸਿਰਿ,
ਪ੍ਰਭ ਪੁਰ ਕੀਆ ਪਯਾਨ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਆ
ਕਰੀ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਆਨ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕੇ ਚਲਤ
ਭਯੋ ਜਗਤ ਕੋ ਸੋਕ
ਹੈ ਹੈ ਹੈ ਸਭ ਜਗ ਭਯੋ
ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਸੁਰ ਲੋਕ

ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਲਾਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਘੋਰ ਪਾਪ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖਾਤਰ ਦੀ ਉਹਨਾ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦ ਬਿਖੈ ਅੰਧ ਘੋਰ ਮਚਯੋ ਜਬ,
ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਨਹਿ ਦੇਖਨ ਪਾਵਤ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਅਧਰਮ ਹੋਵੇ
ਨਹਿ ਰਖਸ਼ਨਿ ਗਊ ਗਰੀਬ ਦਿਖਾਵਤ ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ 'ਹਿੰਦ ਕੀ ਚਾਦਰ'
ਥੋ ਚੱਕ ਨਾਨਕੀ ਬੀਚ ਬਤਾਵਤ
ਸੇਵਾ ਹਰੀ ਇਸ ਘੋਰ ਕਲੂ ਮਹਿ
ਗੁਰੂ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ ਕੀ ਲਾਜ ਰਖਾਵਤ

ਬਾਵਾ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭਲਾ ਜੀ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਕੀਆ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ
ਜੰਞੂ ਤਿਲਕ ਕੀ ਰਾਖਾ
ਜਸੁ ਸੰਤ ਬੇਤ ਭਾਖਾ
ਜੈ ਜੈ ਜਗਤ ਗਾਇਆ

ਸ਼ਹੀਦ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਸੀਸ ਦਯੋ ਪਰ ਸਿਰਰ ਨਾ ਦੀਓ
ਅਪਨੋ ਧਰਮ ਕਰਮ ਰਖ ਲੀਓ

ਉਹਨਾਂ ਅਪਣੇ ਹੀ ਧਰਮ ਤੇ ਕਰਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ ।

... ...

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਫਲਸਫੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਚਾਂਦ ਭੱਟ ਨੇ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨਤਾ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਤਿ-ਕਾਰ ਬਾਣੀ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :

ਚਿਤ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕਾ ਆਸਰਾ
ਚਿਤ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗ ਜੋੜੀਐ
ਮਨ ਲੋਚੇ ਬੁਰਿਆਈਆਂ
ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਇਹ ਮਨ ਹੋੜੀਐ
ਬਾਂਹਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜੀਐ
ਸਿਰ ਦੀਜੈ ਬਾਂਹਿ ਨ ਛੋੜੀਐ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬੋਲਿਆ
ਧਰ ਪਈਐ ਧਰਮ ਨ ਛੋੜੀਐ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਿਮਰਦੇ ਹੋਏ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਬੀ ਚਾਦਰ ਬਣੇ, ਉਹ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਕਹਿਲਾਏ । ਉਹਨਾਂ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਕੀਤਾ— ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਭਾਵ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ । ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਜ਼ਫਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ :

ਹਮੂ ਮਰਦ ਬਾਯਦ, ਸ਼-ਵਦ ਸੁਖਨਵਰ
ਨ ਸ਼ਿਕਮੇ ਦਿਗਰ, ਦਰ ਦਹਾਨੇ ਦਿਗਰ

ਮਰਦ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੁਖਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ । ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਮਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚਲਣਾ ਚਾਂਹੀਦਾ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਤਕ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਹਿੰਦ-ਧਰਮ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕਾਇਮ ਹੈ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨ ਹੈ ।

—ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ

ਵਰਿਆਮ ਦੇ ਦਰ

ਇਕ ਪ੍ਰਤੀ		੨-੫੦ ਰੁਪਏ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ		੨੫-੦੦ ਰੁਪਏ
ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ		੬੫-੦੦ ,,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ		੧੦੦-੦੦ ,,
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ		੩੦੦-੦੦ ,,
ਵਿਦੇਸ਼ ਸਾਲਾਨਾ		
ਥਾਈਲੈਂਡ :	ਹਵਾਈ ਡਾਕ	੨੦੦-੦੦ ,,
	ਸਮੁੰਦਰੀ	੬੦-੦੦ ,,
ਅਰਬ-ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ	ਹਵਾਈ ਡਾਕ	੨੫੦-੦੦ ,,
	ਸਮੁੰਦਰੀ	੭੫-੦੦ ,,
ਅਮਰੀਕਾ : ਕੈਨੇਡਾ :	ਹਵਾਈ ਡਾਕ	੩੦੦-੦੦ ,,
	ਸਮੁੰਦਰੀ ਡਾਕ	੭੫-੦੦ ,,

ਦਫਤਰ ਦਾ ਪਤਾ :
ਮਾਸਕ ਵਰਿਆਮ
ਲਾਡੋਵਾਲੀ ਰੋਡ
(ਨੇੜੇ ਮਦਨ ਫਲੌਰ ਮਿਲ)
ਜਲੰਧਰ-੧੪੪੦੦੧
ਫੋਨ : ੭੧੨੦੪ ਪੀ. ਪੀ.

Office Address
Monthly WARIAM
(Punjabi)
Ladowali Road
(Near Madan Flour Mill
Jalandhar-144001
Phone : 71204 PP

ਫੋਨ : ੭੭੩੫੬ ਪੀ.ਪੀ.

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਗ਼ਜ਼ਲ

—ਮੁਰਸ਼ਦ ਬੁਟਰਵੀ—

ਇਹ ਦੀਵਾਨਾ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਦਿਲ ਨਵਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ
ਧੁਰ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ

ਹੋਰ ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਯਾਦ ਏ ਮੈਨੂੰ
ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਭੁਲ ਗਿਆ ਹੈ

ਉਸ ਦੇ ਵਿਰਲੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ !
ਸੰਘਣਾਂ ਹਾਸਾ ਡੁੱਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਰੋ ਰੋ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ਮੈਂ
ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਭੁਲ ਗਿਆ ਹੈ

ਮੇਰੇ ਆਲ ਦੁਆਲੇ ਤੇਰਾ
ਆਲ ਦੁਆਲਾ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਤੂੰ ਆਵੇਂ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਸ਼ੈਅ ਦਾ
ਰੂਪ ਦੋਬਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਮਾਨ ਅਲੈਹਦਾ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਨੇ
ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਬੰਨ੍ਹ ਰਖਿਆ ਹੈ

ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਮਾਲੂਮ ਸੀ ਮੁਰਸ਼ਦ !
ਓਹ ਏਨਾਂ ਹੀ ਗ਼ਰਕ ਗਿਆ ਹੈ

ਗ਼ਜ਼ਲ

—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ 'ਹਮਦਰਦ'

ਝੜੀ ਅਖੀਆਂ ਨੇ ਲਾਈ ਹੈ ਸਜਣ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਝੋਂ ।
ਕਿ ਰੁਤ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਆਈ ਹੈ ਸਜਣ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਝੋਂ ।

ਗ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ 'ਚੋਂ ਕੱਢੀ ਸੀ ਕਸ਼ਤੀ ਓਸ ਨੇ ਮੇਰੀ
ਭੰਵਰ ਵਿਚ ਫ਼ੇਰ ਆਈ ਹੈ ਸਜਣ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਝੋਂ ।

ਤਪਿਸ਼ ਗ਼ਮ ਦੀ ਜਲਾਉਂਦੀ ਸੀ ਉਹ ਬਣ ਬਰਸਾਤ ਆਇਆ ਸੀ
ਤਪਿਸ਼ ਗ਼ਮ ਦੀ ਸਵਾਈ ਹੈ ਸਜਣ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਝੋਂ ।

ਉਹ ਕੀ ਜਾਣੇ ਕਿਵੇਂ ਬੀਤੀ ਉਹਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦੇ ਮਗਰੋਂ
ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਿਤਾਈ ਹੈ ਸਜਣ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਝੋਂ ।

ਚੁਫ਼ੇਰੇ ਰੌਣਕਾਂ ਮੇਰੇ ਚੁਫ਼ੇਰੇ ਭੀੜ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ
ਮੈਂ ਤਨਹਾਈ ਹੰਢਾਈ ਹੈ ਸਜਣ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਝੋਂ ।

ਰਿਹਾ ਨਾ ਹਮਸਫਰ ਮੇਰਾ, ਸਫ਼ਰ ਬਾਕੀ ਅਜੇ ਮੇਰਾ
ਸਫਰ ਵਿਚ ਰਾਤ ਆਈ ਹੈ ਸਜਣ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਝੋਂ ।

ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰਸਤਾ ਤਕ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ
ਕਦੋਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਥਿਆਈ ਹੈ ਸਜਣ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਝੋਂ ।

ਜਦੋਂ ਦੋ ਸਾਂ ਤਾਂ ਯਾਰਾਂ ਸਾਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਜਾਨ ਹੁਣ ਮੇਰੀ
ਇਕੱਲੀ ਹੈ ਇਕਾਈ ਹੈ ਸਜਣ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਝੋਂ ।

ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਹੈ ਕਿਤੇ 'ਪਰਕਾਸ਼' ਨਹੀਂ ਉਸਦਾ
ਗ਼ਮਾਂ ਦੀ ਰਾਤ ਛਾਈ ਹੈ ਸਜਣ ਦੇ ਸਾਥ ਦੇ ਬਾਝੋਂ ।

ਅਗ਼ਜ਼ਲ

—ਅਜਾਇਬ ਕਮਲ (ਨੈਰੋਬੀ)—

ਆਖਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਬੁਝਾਰਤ ਆਦਮੀ
ਪਰ ਕਦੇ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਆਦਮੀ

ਉਮਰ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਇਦ੍ਹੀ ਅਪਣੀ ਉਸਾਰੀ ਵਾਸਤੇ
ਹੋਰ, ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਇਮਾਰਤ ਆਦਮੀ

ਅਪਣੀ ਦੁਰਬਲਤਾ ਦਾ ਇਸਨੇ ਨਾਮ ਰਖ ਲੀਤਾ ਖ਼ੁਦਾ
ਅਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੀ ਹੈ ਕਰਦਾ ਇਬਾਦਤ ਆਦਮੀ

ਉਮਰ ਸਾਰੀ ਫੇਰ ਇਹ ਬੁੱਢਾ ਕਦੇ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ
ਮਰਨ ਨਾ ਦੇਵੇ ਜੇ ਅੰਦਰਲੀ ਹਰਾਰਤ ਆਦਮੀ

ਇਸ ਦੀ ਅਪਣੀ ਅਕਲ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣੀ
ਬਣ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖੁਦ ਹੀ ਮੁਸੀਬਤ ਆਦਮੀ

ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੋਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈ ਬੜੀ ਬਦਬੋ ਭਰੀ
ਉਂਝ ਕਿੰਨੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੈ ਇਮਾਰਤ ਆਦਮੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

੧ਓ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

RAJPAL

The Leading Name in Construction Machinery

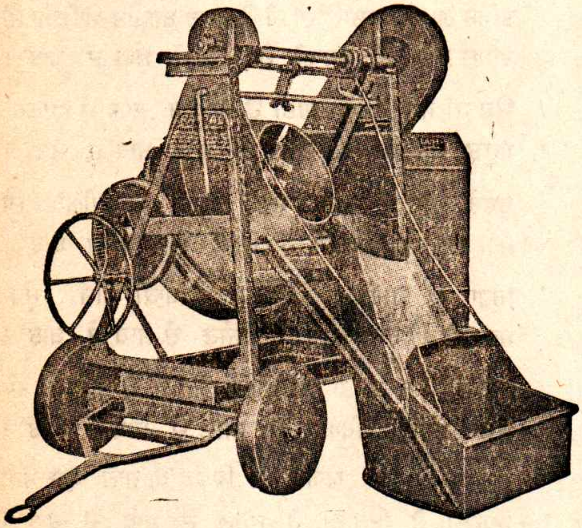

CONCRETE MIXER 10/7 CFT

Manufacturers of

- Concrete Mixers of all Sizes
- Pan Mixers
- Vibrators of all Types
- Tower Hoists
- Hydraulic Press
- Spare Parts of all Makes Concrete Mixers

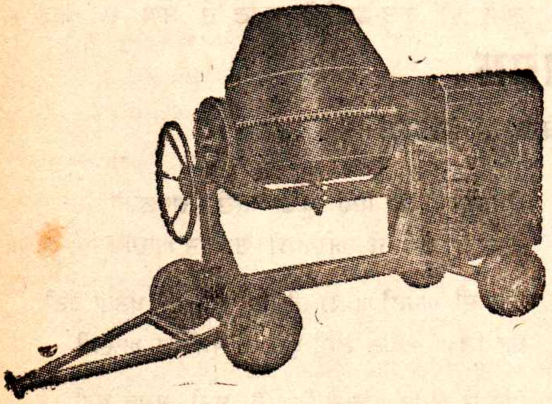

CONCETE MIXER 7/5

Phones : Office : 529033
Factory : 501973
Resi. : 536093

BALWANT SINGH & SONS

Offce : 4E/11 JHANDEWALA EXTN.
NEW DELHI-110055

Factory : A 2/3, MAYA PURI, PHASE II
Opp, C-70 NEW DELHI-110064

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਵਿਸ਼ਵ ਕਲਾਸਕੀ ਸਾਹਿਤ

ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼

—ਖਵਾਜਾ ਨਿਜ਼ਾਮਲ ਮੁਲਕ

(ਈਰਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਵੀਂ ਸਦੀ ਹਿਜਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਗਈ 'ਸਿਆਸਤ ਨਾਮਾ'। ਇਸ ਦੇ ਲੇਖਕ ਖਵਾਜਾ ਨਿਜ਼ਾਮਲ ਮੁਲਕ ਨੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਰਚੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਯੋਗ ਚੰਗੀਆਂ ਗਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਚੰਗੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਗਾਈਡ ਪੁਸਤਕ ਬਣ ਗਈ। ਲੇਖਕ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸੀ ਉਥੇ ਰਾਜ ਕਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਹਰ ਸੀ। ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਚ ਅਜ਼ੂਲਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਦਿਆਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ, ਧਰਮ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਆਦਿਕ ਦਾ ਵੀ ਆਲਮ ਸੀ। ਸਿਆਸਤਨਾਮਾ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਸਦਿਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਸੀਂ ਵਰਿਆਮ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। —ਸੰਪਾਦਕ)

ਕਹਾਣੀ :

ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਜ਼ਨੀ ਵਿਚ ਤੰਦੂਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਮਿਲਣੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਗਰੀਬ ਤੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਫ਼ਰਿਆਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਗਏ ਤੇ ਨਾਨਬਾਈਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰੋਏ ਪਿੱਟੇ। ਸੁਲਤਾਨ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਰੋਟੀ ਬਨਾਉਣੀ ਕਿਉਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਣਕ ਜਾਂ ਆਟਾ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮੀਰ ਨਾਨਾ ਬਾਈ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਕਮ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਇਕ ਮਣ ਆਟਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛਡਦੇ। ਸੁਲਤਾਨ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਵੱਡੇ ਖਾਸ ਨਾਨਬਾਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਥੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾਵੇ; ਜਦ ਉਹ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਡੌਂਡੀ ਪਿਟੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਨਾਨਬਾਈ ਆਪਣੀ ਹੱਟੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲੇਗਾ ਉਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਅਨਾਜ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਤੀਕ ਹਰ ਹੱਟੀ ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਮਣ ਰੋਟੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਕੋਈ ਖਰੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ।...

ਕਹਾਣੀ—੨

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਈਰਾਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਰਵਾਜ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿਰਜਾਨ ਤੇ ਨੌਰੂਜ਼ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਨਾਦੀ ਰਾਹੀਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਦਿਨ ਲੋਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਆਉਣ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਿਖ ਕੇ ਲਿਆਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਕਲੀਫ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਰਾਸ ਕਰਵਾਏ। ਜਦ ਉਹ ਨਿਸਚਿਤ ਦਿਨ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖਲੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਜੇ ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਨੇ ਫਰਿਆਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸੋਂ ਉਸ ਦਾ ਖੂਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਫੜਦਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਦਾ, ਫਿਰ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਤੰਗ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਉਠਦਾ ਤੇ ਤਖਤ ਤੋਂ ਹੇਠ ਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੇ ਪੁਜਾਰੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਨਿਆਂ ਲਈ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਆਖਦਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੈਥੋਂ ਜੋ ਸ਼ਕਾਇਤ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਨਸਾਫ ਕਰ, ਕੋਈ ਰਿਆਇਤ ਜਾਂ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾ ਰਖੀਂ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੇਰ ਮੁਨਾਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਆਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਝਗੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਡੇ ਪੁਜਾਰੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਨਾਲੋਂ ਰੱਬ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਪਾਲਣ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਰੱਬੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਤੇ ਪਰਜਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਕਰਤੱਵ ਨਹੀਂ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਨਾ ਪੁਜਣ ਦੇਵੇ। ਜੇਕਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜ਼ਾਲਮ ਹੋਵੇਗਾ ਫੌਜ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਾਲਮ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭੁਲ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਹਰਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੇਗੀ । ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਉਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਕਹਿਰ ਤੇ ਗੁਸਾ ਨਾਜ਼ਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਥੋੜੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਉਜੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਲਮ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਉਥੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦਾ । ਫਿਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਹੇ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾ ਪੁਜਾਰੀ । ਵੇਖੀਂ ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾ ਰੱਖ ਲਵੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਥੋਂ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਾਂਗਾ ਤੇ ਤੇਰੀ ਗਰਦਨ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਰਖਾਂਗਾ । ਬੱਸ ਉਹ ਮਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਦਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਝਗੜੇ ਦੀ ਗਲ ਠੀਕ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਿਆਂ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਹੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਵਾਉਂਦਾ । ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਝੂਠੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੜੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਆਖਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੇਅਰਥ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਟੋਲਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਜਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਤਖਤ ਉਤੇ ਆ ਬੈਠਦਾ ਤੇ ਤਾਜ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰਖਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਸ਼ਕਾਇਤ ਸੁਨਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਤ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਲਚ ਨਾ ਕਰੋ । ਅਜ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਤੁਹਾਥੋਂ ਤੰਗ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰੋ । ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਹ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ । ਯਜ਼ਦਗਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਰਸਮ ਬਦਲ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਭੈੜੀ ਪਿਰਤ ਪਾਈ । ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਲਗਾ । ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਘਿਰਣਾ ਵਧਦੀ ਗਈ । ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦ-ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਣ ਲਗੇ । ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਘੋੜਾ ਆ ਵੜਿਆ । ਉਹ ਘੋੜਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੀ । ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਅਤ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਫੜਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨ ਲਗੇ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਨਾ ਸਕੇ । ਅਖੀਰ ਉਹ ਘੋੜਾ ਯਜ਼ਦਗਰਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਖਲੋ ਗਿਆ । ਯਜ਼ਦਗਰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਠਹਿਰੋ ਇਹ ਰੱਬ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਤੋਹਫਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ । ਫਿਰ ਉਹ ਉਠਿਆ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਘੋੜੇ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ । ਉਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਫੜਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਨ ਲਗਾ । ਫਿਰ ਉਹ ਹੱਥ ਫੇਰਦਾ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ । ਘੋੜਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਹਿਲਿਆ ਤੇ ਚੁਪ ਚਾਪ ਖਲੋਤਾ ਰਿਹਾ । ਯਜ਼ਦਗਰਦ ਨੇ ਜ਼ੀਨ ਤੇ ਲਗਾਮ ਮੰਗਵਾਏ । ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਲਗਾਮ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਵੇ ਤੇ ਕਾਠੀ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਰੱਖੇ । ਫੇਰ ਉਸ ਘੋੜੇ ਦਾ ਤੰਗ ਕਸਿਆ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਤਾਹਰੂ ਪਾਉਣ ਲਗਾ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਘੋੜਾ ਕੁੱਦਿਆ ਅਤੇ ਯਜ਼ਦਗਰਦ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਮਾਰੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿਤਾ । ਘੋੜਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਲੱਭਾ । ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਘੋੜਾ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਤੇ ਰੱਬ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਯਜ਼ਦਗਰਦ) ਦੇ ਹਥੋਂ ਨਜਾਤ ਦਿਲਾਏ । ●

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਆਮ ਸਟੋਰੀ

—ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ

ਰਾਜੇ ਦੀ ਮੰਡੀ ਜੰਮੂ ਵਿਚਲੀ ਸਾਰੀ ਭੀੜ ਹੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਵਲ ਨੂੰ ਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਕੋਈ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗ ਰਿਹਾ।

ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੀ ?

ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਸ਼ੈਤ ਕੋਈ ਦੰਗਾ ਫਸਾਦ ਹੋ ਗਿਐ।

ਰਾਜੇ ਦੀ ਮੰਡੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਜੰਮੂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹੱਲ ਤੇ ਦਫਤਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਜ ਵੀ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਜੰਮੂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਦੀ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਥਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਇਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਰਾਜੇ ਦੀ ਮੰਡੀ ਕੇਵਲ ਨਾਂ ਦੀ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰ ਹਨ । ਜੰਮੂ ਦੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੀ ਏਥੇ ਹੀ ਹੈ, ਛੋਟੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੀ। ਇੰਕਮ ਟੈਕਸ, ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੀ ਏਥੇ ਹਨ। ਵੱਟੇ ਤੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪਰਚਾਰ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵੀ ਏਥੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਨਤਾ ਵੀ ਸਾਰੀ ਦਿਹ ੜੀ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਤਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਗੋਲ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਉਚੀ ਰਾਜੇ ਦੀ ਮੰਡੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜਲਵਾ ਏਸੇ ਰੌਲੇ ਵਿਚ ਗਵਾਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਕਦਮਿਆਂ 'ਚੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋਏ ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਲੋਕ ਰਾਜੇ ਦੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾ ਕਰ ਛਡਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਕੀਲਾਂ ਦਾਂ ਕਮਰਾ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦੇ ਧੂਏਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਟਾਈਪਿਸਟਾਂ ਦੀ ਟੱਕ ਟੱਕ ਆਪਣੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਕਢਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿੜਕਾਂ ਏਥੇ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆ ਹਨ। ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਟੋਰੀ ਤਾਂ ਬਣ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਟੋਰੀ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਬਣਦੀ ਹੈ ਏਥੋਂ ਤਾਂ ਆ ਕੇ ਨਸ਼ਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫ਼ੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇਂ ਤੱਕ ਪੁਜਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਐਨ ਕਚਿਹਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਬਰੇ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਔਰਤ ਦੀ ਚੀਖਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੰਗਾਮੇ ਵਿਚ ਔਰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਉਂਜ ਹੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਉਚੀ ਉਚੀ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਹਜੂਮ ਬਹਤ ਇਕਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਤਾ ਕੁਝ ਲਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਔਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰਦ ਦੀਆਂ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਥੋਹੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੁਸਕਰਾਂਉਂਦੇ ਹੋਏ ਭੀੜ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਗੇ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਇਹ ਤਾਂ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਆਮ ਸਟੋਰੀ ਹੈ। ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਣ ਲਗ ਪਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਹੰਗਾਮੇ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜੋ ਔਰਤ ਦੀ ਆਵਾਜ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਇਹ ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਚਪੜਾਸੀ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਸੀ। ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਕੇਵਲ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੋਂ ਦੇ ਚਪੜਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਤਲੀ ਆਮਦਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਇੰਕਮ ਜਾਂ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਦੇ ਚਪੜਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖ਼ੈਰ ਇਸ ਚਪੜਾਸੀ ਨੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨਾਲ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਰਕਮ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਕਰੇਗਾ। ਘਰ ਵਿਚ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਰੇੜਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜ ਇਹ ਔਰਤ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਗਈ । ਇਹ ਅਗੇ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਅਜ ਚਪੜਾਸੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਘਰਵਾਲੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਟਾਪਾ ਚ੍ਹਾੜਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਤੇ ਕੀ ਪਾਗਲਪਣ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਘਰਵਾਲੀ ਨੇ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਉਹ ਘਰਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਢੇ ਤੇ ਦੁਹਥੜੀਂ ਪਿਟੇ ਵੀ ਤੇ ਬਚਾਅ ਵਾਸਤੇ ਹਾੜੇ ਕਢੇ—

ਮੀਆਂ ਬੀਵੀ ਦੀ ਨਿਤ ਹੁੰਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੀ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਸਟੋਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਲੜੇ ਸਨ ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਮੰਨੇ ਸਨ। ਬਹੁਤੇ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਹੀ ਸਨ ਜੋ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਏ ਸਨ। ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਕੁਝ ਵਾਕਫ-

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਕਿੱਸਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਐਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਪਿਆਦੇ ਤੇ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਆਉਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਹੰਗਾਮਾ-ਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਫਰੀਕ ਇਸ ਗੱਲ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਸ਼ ਆ ਗਈ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਔਰਤ ਜੋ ਹੁਣੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖਸਮ ਤੋਂ ਕੁੱਟ ਖਾਂਦੀ ਹੋਈ ਉਹਨੂੰ ਨੌਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਲਾ ਪਾੜ-ਪਾੜ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਸਾਬਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਯਕਦਮ ਯਰਕ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਹ ਤਰਲੇ ਕਢਣ ਲਗ ਪਈ: "ਵੇ ਵੀਰਾ ਇਹਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ।"ਇਹਨੂੰ ਕਦੀ ਕਦੀ ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਂਦਾ ਹੁੰਦੈ ਤੇ ਇੰਜ ਹੀ ਕਰਦੈ।" ਹੁਣ ਪਿਆਦੇ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ 'ਮੁਲਜ਼ਮ' ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਖਿੱਚ ਕੇ ਜੱਜ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਲ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਔਰਤ ਵਾਸਤੇ ਪਾਉਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਇਹਨੇ ਜਾਨ ਬੁਝ ਕੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਿਆਦੇ ਕਹਿਣ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਫਰੀਕ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਖਬਰ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕਣ ਲਗੇ।

ਥੋਹੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਇਕ ਪਿਆਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗੀ ਬਿਲਡਿੰਗ 'ਚੋਂ ਮੂੰਹ ਸੁੱਟੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਪੁਛਿਆ ਕੀ ਹੋਇਆ ਭਾਈ—

ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਬਥੇਰਾ ਆਖਿਆ ਪਈ ਤੁਸੀਂ ਜੱਜ ਸਾਹਬ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਜਾਓ। ਉਹ ਲਾੜੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਵੇ ਇਹ ਪਾਗਲ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰੋ।

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਏ ਪਈ ਇਹਦਾ ਡਾਕਟਰੀ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਾਓ। ਜੇ ਇਹ ਪਾਗਲ ਏ ਤਾਂ ਪਾਗਲਖਾਨੇ ਭੇਜੋ, ਜੇ ਠੀਕ ਏ ਤਾਂ ਜੇਹਲ ਵਿਚ ਸੁਟੋ। ਹੁਣ ਦਸੋ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾਂ। ×

ਨਾ ਕਾਂਸੀ ਮਤਿ ਊਪਜੈ
ਨਾ ਕਾਂਸੀ ਮਤਿ ਜਾਇ
ਸਤਗੁਰੁ ਮਿਲਿਐ ਮਤਿ ਉਪਜੈ
ਤਾਂ ਇਹੁ ਸੋਝੀ ਪਾਇ

—ਗੂਜਰੀ ਮ: ੩

— — —

ਗੰਗਾ ਤੀਰ ਜੁ ਘਰ ਕਰਹਿ
ਪੀਵਹਿ ਨਿਰਮਲ ਨੀਰ
ਬਿਨ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਨ ਮੁਕਤਿ ਹੋਇ
ਇਉ ਕਹਿ ਰਮੇ ਕਬੀਰ

ਫਨ: ੭੨੮੬੯
੭੪੭੩੦

ਨਾਮਧਾਰੀ ਟੈਂਟ ਹਾਊਸ

ਹਮੀਦੀਆ ਰੋਡ

ਭੋਪਾਲ (ਮ: ਪ੍ਰ:)

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਿਲਸਲੇਵਾਰ

ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ

—ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਨਵੰਬਰ ੧੯੯੬ ਅੰਕ ਦੇਖੋ)

੨੭ ਸਤੰਬਰ ੧੯੭੮ ਬੁਧਵਾਰ

(ਚਲਦਾ ਪਰਸੰਗ—ਜਲੰਧਰ ਸੰਤ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ...)

—ਅੱਜ, ਸ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਪੈਣ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਆਏ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ, ਲਾਂਗਰੀ ਸੰਤ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਏਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ, ਰਣਜੀਤ ਨਗਰ (ਜਲੰਧਰ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਸ੍ਰ: ਪਾਲ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਹੈ।

ਸ: ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ। ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਰ ਆਈ ਸੰਗਤ ਦੀ ਵੀ, ਇਹ ਪਰਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਖੁਲ੍ਹਾ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਏਧਰ ਉਧਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਭੱਜ-ਨੱਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ੧੯੩੯ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ੧੯੬੬ ਤਕ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਆ ਗਏ। ਡੇਢ ਸਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਫਿਰ ਅਫਰੀਕਾ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ੩ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਰਤੂ ੨੩ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੭੦ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਰਵਿਸ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ੧੯੫੩ ਵਿਚ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ, ਓਦੋਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਰਵਾਰ ਭਜਨ ਪੁਛਿਆ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਸ: ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀਬੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਹੈ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੁਸਾਂਝ ਕਲਾਂ (ਜਲੰਧਰ) ਹੈ।

ਸ: ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਡਾ ਲੜਕਾ ਸ: ਅਮਰੀਕ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਿੰਘ ਚੰਗੋਈ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ, ਕਰੀਚੋ, ਕੀਨੀਆ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ: ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਹੈ। ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੀਜਾ ਲੜਕਾ ਹੈ ਜੋ ਲੰਡਨ (ਯੂ.ਕੇ.) ਵਿਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਹੈ, ਚੌਥਾ ਸਪੁਤਰ ਸ: ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜੀ.ਐਸ. ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਇੰਜਨੀਅਰ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਐਮ. ਬੀ.ਬੀ. ਐਸ. ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਦੇ ਪੇਕੇ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਪਿੰਡ ਖਾਨਖਾਨਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਅਵਤਾਰ ਕੌਰ, ਇਹ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰ ਗੱਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਸ: ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ: ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਰਕੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੀ ਇਹ ਜਗਹ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਹੀ ਖਰੀਦੀ ਗਈ।

ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੰਜਮਸ਼ੀਲ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ

—ਇਕ ਕਵੀ ਨੇ ਸ: ਪਾਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਮਿਤ ਪਏ ਭੋਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਸ਼ੋਭਾ ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਅੰਤਮ ਤੁਕਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕੀਆਂ:

ਜਿਹੜਾ ਏਸ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਮੰਗਤਾ ਏ
ਉਹਤੋਂ ਸ਼ਾਹ ਥੱਲੇ, ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਥੱਲੇ।
ਦੱਸੋ, ਹੋਰ ਕੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖਾਂ
ਚੌਦਾਂ ਤਬਕ ਨੇ ਇਹਦੀ ਨਿਗਾਹ ਥੱਲੇ।

—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਾਸ਼ ਬੈਠੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਨ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਧੰਨ ਅਖਵਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਧੰਨ ਅਖਵਾਇਆ। ਆਪਣੇ ਕਥਨ ਦੁਆਰਾ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਮੋਹ ਲਏ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਛ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਫਿਰਕੂ ਅਮਨ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਲੋਕ ਪਰਸਪਰ ਸਨੇਹ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣਾ ਇਕ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੁੱਲੂ ਗਿਆਂ ਭੁੰਤਰੋਂ ਕੁਛ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਆਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਵਾਂਗੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਮਹਾਰਾਜ, ਤੁਸੀਂ ਦਸ ਗੁਰੂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਣਕੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਨਾਮ ਲਓਗੇ, ਸੋ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰੇ ਜਾਣਗੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਕੇਹਾ?

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲਣ ਦੇ ਰਾਹ ਕੱਢਣੇ ਹੋਣ ਉਹ ਕੱਢ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਬੁਲੀਨੇ ਦਾ ਅਕਾਲੀ

—ਅੱਜ ਦੀਵਾਨ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਬੁਲੀਨੇ (ਜਲੰਧਰ) ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਬਿਰਧ ਨੀਲੀ ਪਗੜੀ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਸ: ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਆਦਰ ਪੂਰਵਕ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ: ਅਸੀਂ ਇਕ ਵਾਰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਗਏ ਸਾਂ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਨੇ ਐਸਾ ਮੋਹ ਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਪੱਥਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ (ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ—ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਪਰਵਾਰ) ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਵੀਹਾਂ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਫਿਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਡਰੋ ਨਾ

—ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਕਾ: ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਤੇ ਇਕ ਚੰਗਾ ਸ਼ਾਇਰ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਤੁਲੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਮੋਹਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਡਰ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਨੇੜੇ ਹੋਣੋਂ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਸਿਰ ਤੇ ਰੁਮਾਲ ਸੰਭਾਲਦਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਏਨਾ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ ਸਿਰ ਤੇ ਰੁਮਾਲ, ਨਾ ਟਿਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਸੰਭਾਲ ਲਓ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਪਿਛੋਂ ਜਾਕੇ ਸ੍ਰੀ ਤੁਲੀ ਨੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਆਫ਼ "ਵਰਿਆਮ" ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਤ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉੱਚੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ...।

ਪਾਲ ਦੇ ਘਰ

—ਜਦੋਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸ: ਪਾਲ ਦੇ ਘਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭਜਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਲੈ ਲਏ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਜੀਅ ਜਿਥੇ ਵੀ ਹੋਣ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਆ ਕਰਨ। ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਣ ਭਜਨ ਕਰਨ ਤੇ ਕਰਵਾਣ। ਮਾਸ, ਸ਼ਰਾਬ, ਅੰਡੇ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਆਪ ਬਚਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾਇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਿਆ ਜਾਇ।

—ਪਾਲ ਦੇ ਘਰੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ: ਗੁਰਟੇਕ ਸਿੰਘ, ਜਨਤਾ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰਜ਼, ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਜਲੰਧਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਪਧਾਰੇ। ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਆਪ ਜੀ ਉਠਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਬਾਹਰਲੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਕਟ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਸ ਕੁ ਮਿੰਟ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ੫.੧੫ ਲਉਢੇ ਪਹਿਰ ਦੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ।

੨੯ ਸਤੰਬਰ ੧੯੭੮ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ

ਬੀਤੀ ਰਾਤੀਂ ਜਲੰਧਰੋਂ ਫਲਾਇੰਗ ਮੇਲ ਤੇ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਮਸਾਂ ਹੀ ਘਰ ਰਾਤੀਂ ੧੧ ਵਜੇ ਪਹੁੰਚਾ। ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਮਨਧੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ "ਜੈਸੰਨ" ਵਾਲੇ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹਰੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਲਗਣੀ ਸੀ।

ਸਵੇਰੇ ੫.੪੫ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਆਉਣ ਲਈ ਗੱਡੀ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ।

ਹਰੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਹਰੀ

ਹਰੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮੱਧਮ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ, ਹਥੀਂ ਮਾਲਾ ਫੜੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਮੁਗਧ ਮਨ ਸੁਣ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਫੈਦ ਪਿੰਡਾਲ ਤੇ ਸਫੈਦ ਬਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤ, ਨਿਰੀ ਦੇਵਪੁਰੀ ਹੀ ਤਾਂ ਸੀ। ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਉਸਤਾਦ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸਰੋਦ) ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ (ਤਬਲਾ)। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਿਤ ਵਾਂਗ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਸੂਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਅਰਦਾਸ ਭਾਵੇਂ ਚੜ੍ਹਾਅ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਿਰਦ ਅੱਜ ਇਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਬੈਠਣਾ ਸੀ : ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਠਾਕੁਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਧੀ, ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਾਣ, ਡਾ: ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ, ਗਿਆਨੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ।

੬-੧੫ ਵਜੇ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ। ਪੂਰਬੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਹਿਤ' ਤਕਰੀਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਲੋਤੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁਤਰ ਹਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਟੋਕਰਾ ਫਲਾਂ ਦਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਬੰਦੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਪੇਚ ਬੰਨ੍ਹੇ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿਤ

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ, ਉੱਚਾ ਲੰਮਾ ਭਰਪੂਰ ਜੁਆਨ, ਅਜ ਖੁਲੇ ਦਾੜੇ ਤੇ ਦਾਰਚੀਨੀ ਰੰਗ ਦੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਸੰਖੇਪ) :

—ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵਡਭਾਗੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਉੱਤਮ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

—ਸੱਚਾ ਸੰਤ, ਸੱਚਾ ਮਹਾਪੁਰਖ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ ਉਹੋ ਹੈ ਜੋ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਆਪ ਨਾਮ ਜਪੇ ਅਤੇ ਜਪਾਵੇ, ਕੀਰਤਨ ਕਰੇ ਤੇ ਕਰਵਾਵੇ।

—ਜਿਥੇ ਜਾਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲ ਜਾਏ ਉਥੇ ਸਚਾਈ ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਏਥੇ ਆਕੇ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ।

—ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਨੂੰ ਸੰਤ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਕਰਵਾਏ ਹਨ।

—ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਰਹਿਤ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਹੈ।

—ਹਰੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਭਵਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਵਾਜੇ ਹੋਏ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਰੱਖੀ ਹੈ।

—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਘਰ ਘਰ ਲਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਰਖਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਕਾਲੀ, ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਘਰ ਘਰ ਲਗਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

—ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ (ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤ-ਦਾਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਸਤੀਆਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਰੀਤ ਤੋਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੀਆਂ।

—ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰ ਸੁੱਚੇ ਤੇ ਸੱਚੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੱਲਿਆਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

—ਏਥੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ, ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਗਿਆ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮ ਤੇ ਚੱਲੀ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿਖਿਆ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਹਿਤ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਦਮ ਕੱਦ ਮੂਰਤੀ ਦੇਣ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਭਵਨ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ।

ਸ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿਤ ਦੇ ੧੫ ਮਿੰਟ ਦੇ ਵਿਆਖਿਆਨ ਬਾਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਨੁਕਤੇ ਇਹ ਹਨ :

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

—ਸ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਤੁਸਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹਿਤ ਹੈ।

—ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਪਣੀਆਂ ਖ਼ਾਮੀਆਂ ਕਢਕੇ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਬਣ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਇਕ ਚੰਗਾ ਪੜਾਅ ਤੈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਸਖੀ ਗੁਣ ਕਹੁ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਕੇ
ਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਮਤਿ ਧੀਰ।

—ਹੁਣ "ਘਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਧਰਮਸਾਲ" ਨਹੀਂ, ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਘਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਇਤਕਾਦ ਰਖਣ ਵਾਲੇ 'ਬੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿੱਖੀਏ ਤਾਂ ਹੀ ਸੁਆਦ ਹੈ।

—ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੱਜਣਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਉਤੇ ਜੇ ਏਨਾ ਕੁ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਖ ਲਈਏ ਕਿ ਅਸਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਤਾਂ ਹੀ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਵਰਤਣ ਤਾਂ 'ਜਣੇ ਜਣੇ ਦੀ ਲੱਕੜੀ ਇਕ ਜਣੇ ਦਾ ਬੋਝ, ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

—ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿੰਦਾ ਚੁਗਲੀ ਸੁਣਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਤੇ ਰਲਕੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਓ ਤਾਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਗਲਤ ਗਲਾਂ ਸਿਖ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਸਦਾ ਅਸਰ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਜ਼ਾਇਲ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ।

—ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਹੋ ਕੇ ਜੋ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਲਟਾ ਨਾਮ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੀਆਂ ਲਈ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

—ਅਜ ਕਲ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਧਾਂ ਮਗਰ ਖੜਾਵ ਲਾਕੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵਖਾਇਆ ਉਹ ਕੀ ਸੀ ? ਗੁੰਗੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਸੋਟੀ ਰਖ ਕੇ ਜੋ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝੀਏ ? ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

(ਚਲਦਾ)

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਗੱਲ

ਗੱਲ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਨੁਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਜਿਸ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਐਵੇਨੀਊ ਇਕ ਦਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਘਟੋ ਘੱਟ ਅਸੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਏਨੇ ਬ੍ਰਿਛ-ਬੂਟੇ ਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਹਨ ਜਿੰਨੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਬਾਗ ਬਗੀਚਿਆਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਚਾਲ੍ਹੀ ਫੀਸਦੀ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪਿੱਛੇ ਚੁਤਾਲੀ ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਹਰਿਆਲੀ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਸਬਜ਼ਾ-ਜ਼ਾਰ ਤਲਾਵਾਂ, ਦਰਿਆ ਦੀਆਂ ਉਪ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਔਲੌਕਿਕ ਸੁੰਦਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪ ਨਿਖਾਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਤੇ ਵਗਦੀਆਂ ਹਨ ਸਾਫ਼-ਸਵੱਛ ਨਿਰਮਲ ਪੌਣ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ।

ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ "ਕਾਟਨ ਸਿਟੀ", "ਸੂਤੀ ਕਪੜੇ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ" ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਥੇ ਨਵੀਨਤਮ ਦੇਵ-ਕੱਦ ਸਨਅਤਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨੇ ੯੭੮.੫ ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਵਸਦੇ, ਪਚਾਸੀ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਸੋਂ ਲਈ ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਵੱਛਤਮ ਜਲ-ਵਾਯੂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਰਖੀ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਰ ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਆਧੁਨਿਕ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਮੀਰ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੁਸੀਨ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਖੋਂ ਉਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ। ਜਿਸਦੀ ਨਿਰਮਾਣ ਕਲਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਲਿਖਣਤਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਰਿਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਖਿਆ ਹੈ।

ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਉੱਘਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਨਾਗਰਕ ਕਲਾ-ਪਰੇਮੀ ਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸਨੇਹੀ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਥੀਏਟਰ, ਸਿਨੇਮੇ, ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮੇਲੇ ਥ਼ੇਲੇ, ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿੜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਉਘੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ, ਆਪਣੇ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸੁਹਜ-ਸੁਆਦ ਦੀ ਉਚਤਾ ਤੇ ਉਤਮਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੇ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਅਤੇ ਨੌਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਇਸ ਦੀ "ਜੀ ਆਇਆਂ" ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ, ਪੰਜ ਸਾਗਰਾਂ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸਨੂੰ ਅਧੁਨਿਕ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆ ਸ਼ਾਹਰਾਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਚੌੜੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ, ਮੀਟਰੋ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਇਥੇ ਵਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਾਮਲ ਜ਼ੌਕ-ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਂਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿੱਘ ਤੇ ਸਨੇਹ ਨੂੰ ਵੀ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਾਂ, ਗੱਲ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਕੋਮਲ-ਚਿੱਤ, ਨਿਰਮਲ ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾਨ-ਨਿਵਾਜ਼ ਹੋ ਨਿਖਰਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪਰੋਮਿਸਲੋਵ ਆਖਦਾ ਹੈ "ਸ਼ਹਿਰ ਅਜਿਹਾ ਸਥਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਥੇ ਬੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਸਥਾਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹਦਾ ਸੰਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਉਹਦੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਮਿਆਰਾਂ ਸੁਹਜਭਾਵ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ...ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਬੰਦਾ ਜੀਂਦਾ-ਥੀਂਦਾ ਹੈ, ਇਕਸੁਰਤਾ ਉਹਦੀ ਸਜੀਵ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ...ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਿਲਕਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ, ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਅਗੇ ਵਧੂ ਦਾਰਸ਼ਨਕ ਚਿੰਤਨ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਕਲਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।"

ਜਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾ ਉਸ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸੱਭ ਗੱਲਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੈ ਮਾਸਕੋ। ਪੁਸ਼ਕਿਨ ਦਾ ਮਾਸਕੋ, ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਦੇਸ਼, ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਾਸਕੋ।

ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂਅ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਛੇ ਲੱਖ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਦੀਆ ਅਠੱਤਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕੱਲੀ ਮਾਸਕੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਜੋ ਇਥੇ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਮੁਖ ਅਦਾਰਾ ਹੈ, ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਫੈਕਲਟੀਜ਼ ਵਿਚ ਦੇਸ਼-ਬਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਹੈ ਲੋਕ ਮਿਤਰਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਏਸ਼ੀਆ, ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪੰਜ ਫਰਵਰੀ, ੧੯੬੦ ਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ, ੧੯੬੦ ਨੂੰ ਇਹ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਏ ਸਨ ਏਸ਼ੀਆਈ, ਅਫ਼ਰੀਕੀ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ੫੩੯ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਅੱਜ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗਰੈਜੂਏਟ ਇਕ ਸੌ ਦਸ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਉਠ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀ ਜੁਆਨੀ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੰਗਮ ਹੈ ਇਹ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਬੋਲੀਆਂ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕੌਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਮਿਲ ਬਹਿੰਦੇ ਤੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਇਥੇ। ਪਰੋਲੇਤਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ-ਵਾਦ ਦਾ, ਵਿਕਸਤ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਸੰਸਾਰ ਵੀ ਨਵ-ਅਜ਼ਾਦ ਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਿਤਰਤਾ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ, ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਹੈ ਇਹ। ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਪਰਤੀਕ। ਹੁਣ ਇਸ ਨਾਲ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਕੌਮੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਗੂ ਪਾਤਰਸ ਲਮੁੰਬਾ ਦਾ ਨਾਂਅ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿੰਨੀ ਵਧੀਆ ਯਾਦਗਾਰ ਹੈ ਇਹ ਉਸ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ। ਇਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ, ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਇਕ ਯੁਵਕ ਨਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ।

ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿਰਕੱਢ ਰਾਜ-ਨੇਤਾ, ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਦੇ ਝੰਡੇ-ਬਰਦਾਰ, ਭਾਰਤ-ਸੋਵੀਅਤ ਮਿਤਰਤਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਉਸਰਈਏ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣਾ ਸੋਵੀਅਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰੰਪਰਾ ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਹੈ।

ਚੋਦਾਂ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕ ਮਿਤਰਤਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਾ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਇਕ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾਈ। ਨਵ-ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਿਤਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਉਮਾਹ ਨਾਲ ਇਸ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਨੁਮਾਇਸ਼ਾਂ ਸੋਵੀਅਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ।

ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵੀ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹਨ। ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਅਠਾਰਾਂ ਸੌ ਸਟੇਟ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਹਨ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਸਰਵਜਨਿਕ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਹਨ। ਮਾਸਕੋ ਵਿਚ ਸਠ ਤੋਂ ਵਧ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਹਨ। ਨਵ-ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਸਕੋ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਬ ਮਾਨਿਆਂ "ਵਦਿਨਖਾ" ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਾੜ-ਜਹਾਜ਼, ਪੁਲਾੜ-ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਚਿਤਰ ਵਸਤਾਂ ਤਕੀਆਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਲੋਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਛੱਕ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਵੀ ਕਿ ਉਹਨਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਨ।

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵੀ ਸੋਵੀਅਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੰਧ-ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਲੋਕ ਮਿਤਰਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪਰੈਸ-ਫੈਕਲਟੀ ਦੀ ਇਕ ਕੰਧ-ਅਖ਼ਬਾਰ "ਡਾਨ" ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਵ-ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨਾਲ ਗੂੜਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸੋਵੀਅਤ ਸਰਕਸ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ। ਨਵ-ਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਬੜੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੀ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਕਦੇ ਇਹੋ ਜਹੀ ਸਰਕਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖੀ।"

ਨਵ-ਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਵਤਨ ਭੇਜੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਿਠੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਸੋਵੀਅਤ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ, ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸੋਵੀਅਤ ਲੋਕ, ਸਾਡੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਇਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

ਆਪਣੀ ਇਕ ਤਾਜ਼ਾ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਤੀਹ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬੋਰਿਸ ਆਪਣੇ ਸੋਵੀਅਤ ਮਿਤਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਹੋਏ। ਉਹਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਡਾਕਟਰ ਹਨ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਇਕ ਰਾਬਰਨ ਪਲਾਂਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਸੋਈ ਤੇ ਬਾਥ ਰੂਮ ਵੀ ਹਨ। ਉਹਨਾ ਕੋਲ ਕਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਚਾਹ ਵੀ ਨੋਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਡਿਨਰ ਵੀ ਲਿਆ। ਤਾਜ਼ਾ ਕਢਿਆ ਜੂਸ ਵੀ ਪੀਤਾ ਕਾਲੇ ਅੰਗੂਰ ਵੀ ਖਾਧੇ ਮਠਿਆਈਆਂ ਤੇ ਕੇਕ ਵੀ ਸਨ। ਅੰਕਲ ਅੰਬਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਮੈਂ ਮਾਸਕੋ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਅੰਬ ਖਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਠੀਕ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਾਂ, ਲੋਕ-ਨ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖਾਣਾ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਪਲੇਟਾਂ ਤੇ ਕੱਪਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

"ਅੰਕਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਰਾਬਰਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਅਜ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਰੈਗਨੈਂਸੀ ਬਾਰੇ ਰੀਸਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

"ਉਹਨਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾ ਮੈਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸਕਾਲਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹਨਾ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ 'ਹੈਲੋ' ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।"

ਕਿੰਨੇ ਮਿਲਣਸਾਰ ਹਨ ਸਾਡੇ ਸੋਵੀਅਤ ਮਿਤਰ-ਪਿਆਰੇ ਕਿੰਨੇ ਆਸ਼ਕ ਹਨ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆ-ਚਾਰ ਦੇ।

ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਮੇਰੇ ਟੀਚਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ 'ਹੈਲੋ' ਭੇਜਦੇ ਹਨ।"

ਨਵਪ੍ਰੀਤ ਆਖਦਾ ਹੈ, "ਮੈਨੂੰ ਮਾਸਕੋ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਆਈ ਹੈ।"

ਅੱਜ ਕਲ ਉਹ ਰੂਸੀ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਲੈਨਿਨ, ਪੁਸ਼ਕਿਨ ਅਤੇ ਦੋਸਤੋਵਿਸਕੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਹਰ ਪੰਜ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰੂਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

×

REPUTED MANUFACTURER OF :

SUPERIOR QUALITY

SINGLE BARREL &

DOUBLE BARREL

B. L. 12 BORE

GUNS

Grams : SNIPER

Phone : 3805

MODERN GUN WORKS

Opp. Industrial Estate,

JAMMU CANTT.

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਖੁਰਾਕ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਂਝ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ

੧੬ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੯੬ ਨੂੰ ਬੈਂਕਾਕ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਵ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਖੇਤੀ ਸੰਸਥਾ (ਯੂਨਾਈਟਡ ਨੇਸ਼ਨ ਐਫ.ਏ.ਓ.) ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਖੁਰਾਕ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਤੇ ਅਨਾਜ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਇਸ ਸਮੇਂ "ਵਿਸ਼ਵ ਕਣਕ ਉਤਪਾਦਕ" ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਲੈਣ ਉਪ੍ਰੰਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਹਿਦਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਂਝ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ—

ਅੱਜ ਵਿਸ਼ਵ ਖੁਰਾਕ ਦਿਵਸ ਤੇ ਓਸ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਮਾਨਵਤਾ ਵਿਚ ਜੀਵਨ-ਜੋਤ ਜਗਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਯਤਨ ਵਿੱਢਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਹੈ, ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੌਰਵ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਰ...ਪਿੱਛੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਨਾ ਕਦੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾ 'ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਉੱਚਾ ਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਜਿਹਾ ਦਿਨ ਕਦੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕੇਗਾ।

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਵਸੀਲਿਆਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਿਸਾਨ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਜੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਕੰਮ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਾਂ, ਮੈਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਰਾਂਗਾ, ਖੇਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਡੂੰਘਾ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਬੇਸ਼ਕ ਮੈਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਰੇਤੇ ਦੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਵਾਲੀ ਅੱਠ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ, ਕੱਚਾ ਘਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖੇਤੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਚੁਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਅਨਗਿਣਤ ਕਿਸਾਨ ਹਨ, ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਇਕ ਕਰੋੜ ੧੦ ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰ ਸਕੇ, ਪਰ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸੰਨ ਵੀਹ ਸੌ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਹੁਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੇਰੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਦੀ ਹੋਰ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਇਸ ਟੀਚੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਟੀਚੇ ਲਈ ਸੇਧ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੇਤੀ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ, ਰੂੜੀਗਤ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਖੁਲੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਪਿਛਾਹ ਖਿਚੂ ਸੋਚ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਠੋਸ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਸੰਸਥਾ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਨਤੀਜੇ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮਾਂ ,ਤੇ ਆਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਫਸਲਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਗਵਾਂਢੀ ਦੀ ਫਸਲ ਤੁਹਾਡੀ ਫਸਲ ਵਰਗੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਜੇ ਪਾਉੜੀ ਦਾ ਇਕ ਡੰਡਾ ਥੱਲੇ ਓ' ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਸਾਡੇ ਖੇਤੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲੇ ਵਲੋਂ ਪਸਾਰ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਤੇ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਅਨਗਿਣਤ ਅਮਲੀ ਤਜਰਬਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਅਣਗਹਿਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੀਮਤੀ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਕੈਮੀਕਲ ਸਮਿੱਗਰੀ ਅਸੀਂ ਐਵੇਂ ਜਾਇਆ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ,

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਸਟੇਜ਼ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਸਖਤ ਲੋੜ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਟਨ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਇਆ ਤੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪਿਆ ਕੀਮਤੀ ਅਨਾਜ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਥੇ ਖਾਦ ਘੱਟ ਤੇ ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਘੱਟ ਹੈ ਉਥੇ ਵੱਧ ਖਾਦ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਸਾਡੀ ਕੀਮਤੀ ਕੈਮੀਕਲ ਸਮਿੱਗਰੀ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਥੇ ਸਾਡੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਸਾਡੀ ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਖਤਰਨਾਕ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਤਾਂ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਗੋਬਰ ਅਸੀਂ ਬਾਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਲ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਭ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮਿੱਗਰੀ ਦਾ ਸਦ ਉਪਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲੇ ਨੇ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਇਕ ਲਹਿਰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੀਮਤੀ ਖਾਦਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਖੇਤਾਂ ਲਈ ਹਰੀ ਖਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਬਾਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਗੋਹੇ ਦੀ ਗੈਸ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ 'ਪ੍ਰਾਗਣ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਕੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਝਾੜ ਚੋਂ' ੧੦ ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੱਦਦ ਦੇ ਸ਼ਹਿਦ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੱਖੀਆਂ ਪਾਲਣ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਫਸ਼ਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸਤ ਲਈ ਪ੍ਰਯਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਪਾਣੀ, ਖਾਦ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਤੇ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਤੇ ਕੇਵਲ ਉਥੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੇ ਜਿਥੇ ਫਸਲ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਮੈਂ ਖੇਤੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਐਫ.ਏ.ਓ. ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਉਚੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬੂਹਿਆਂ ਤੱਕ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜੀ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਮੁੜਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇੰਝ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਪਸ਼ੂਆਂ, ਫਸਲਾਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਲਈ ਤਰਸ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਬੇਸ਼ਕ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜੀਊਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ।

ਪੰਝੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨੌਕਰੀ ਠੁਕਰਾ ਕੇ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਇਹ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਦੀ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

(ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਝ)
ਬੈਂਕਾਕ ੧੯ ਅਕਤੂਬਰ, ੧੯੮੯

ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਦਮਾ

ਰਾਮਗੜੀਆ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਦਿਲੀ, ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੇ) ਜੀ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿਣ ਬਾਦ ੨੪/੧੧/੮੯ ਨੂੰ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਸਵਰਗੀ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬੜੇ ਮਿਲਾਪੜੇ, ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਭਾ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਰਖੇ ਗਏ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ੯-੧੨-੮੯ ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ, ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਮਿੱਤ ਵੀ ਪੰਜਾਂ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ।

ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ ਆਈ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਨੇ ਸਵਰਗੀ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਿਛੜੀ ਆਤਮਾ ਨਮਿਤ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਰਿਆਮ ਨੂੰ ੫੧/- ਰੁਪਏ ਸਹਿਯੋਗ ਵਜੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ।

ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਮੰਚ ਜਲੰਧਰ ਵਲੋਂ ਭਗਤੀ ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਗਮ

—ਪ੍ਰੋ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਂਵਰਾ

ਸੰਗੀਤ ਸਾਧਨਾ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁਖ ਮੋਕਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਵਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਹੀ ਬਨ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਮਾਨਵ ਦੀਆਂ ਦਿਮਾਗੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਇਨੀਆਂ ਵਧ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਰਾਹਤ ਲਭਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਥਨ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਸਕ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕਾਵਿ ਕਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਾਵਿ ਕਲਾ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਨਵੀ ਹਿਰਦੇ ਤੇ ਸਿਧਾ ਅਸਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ।

ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਮੰਚ ਜਲੰਧਰ ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਸਭਾ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਗੀਤ ਸਮੇਲਨ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ੨੯ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਸੰਗੀਤ ਸਮੇਲਨ ਦਾ ਅਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਡਿਤ ਸਤਪਾਲ ਭਾਰਦਵਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਮਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ। ਸੁਰਸਵਤੀ ਮਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਇਆ। ਗੌ: ਕਾਲਜ ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਵਰਾ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਭਗਤ ਸੂਰਦਾਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਬ ਮੋਰੀ ਰਾਖੋ ਲਾਜ ਹਰੀ" ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਰੋਤੇ ਮੰਤਰ ਮੁਗਧ ਕਰ ਦਿਤੇ।

ਸ੍ਰੀ ਬਲਰਾਜ ਨੇ ਮੀਰਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗਾਈ! ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਰਨ ਬੰਧੂ' ਜਗਦੀਸ਼ ਕਿਰਨ (ਤਬਲਾ) ਰਜਨੀਸ਼ ਕਿਰਨ (ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ) ਨੇ ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ ਅਤੇ ਭੀਮਪਲਾਮੀ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਧੁਨਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਥੇਜਾ ਨੇ ਮਨ ਮੋਹਕ ਆਵਾਜ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਰਚਨਾ ਗਾਈਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਬਲਵੀਰ ਸੇਠ ਨੇ ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਭੈਰਵੀ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਮਲਸਿਆਨੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਵੀਦਾਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜੋਕਿ ਰਾਗ ਬੈਰਾਗੀ ਭੈਰਵ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਭੈਰਵੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ: ਹਰੀਦੇਵ ਨੇ ਸੰਤ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗਾਕੇ ਸਰੋਤੇ ਰੀਝਾਏ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਰਾਗ ਭਟਿਆਰ ਅਤੇ ਭੈਰਵੀ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ 'ਸਾਧੋ ਰਚਨਾ ਰਾਮ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਸਾਧੋ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਓ" ਗਾਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਨਣ ਲਈ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ,ਨਕੋਦਰ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮੀਜਨ ਪੁਜੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੀਰਾ ਬਾਈ ਦੀਆਂ ਦੋ ਰਚਨਾਵਾਂ ਗਾਈਆਂ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਗਿਰਦਰ ਗੋਪਾਲ ਦੂਸਰੋ ਨਾਂ ਕੋਈ' ਅਤੇ ਚਲੋ ਮਨ ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਤੀਰ" ਗਾਕੇ ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭਗਤੀਰੱਸ ਦੀ ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਟੁਭੀਆਂ ਲਗਵਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਤਿਲਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੇ ਰਾਮ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਤਬਲਾ ਸੰਗਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਬਲੇ ਦੀ ਤਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਹਥ ਤੇ ਸਿਰ ਹਿਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪੰਡਤ ਸਤਪਾਲ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਮੋਮੈਂਟੋ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਕਲਾ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ। ਡਾ: ਅਹੂਜਾ ਨੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੂੰ ਮੋਮੈਂਟੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਏ. ਪੀ. ਜੇ. ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬੜੇ ਉਚ ਪਧਰ ਦਾ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੇ ਬੜਾ ਪਵਿਤਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਲਾਹੀ ਆਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਅਜੇਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਡਾ: ਰੌਸ਼ਨ ਲਾਲ ਆਹੂਜਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਭਗਤੀ ਸੰਗੀਤ ਮਨ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ ਕੇਵਲ ਅਜੇਹਾ ਸੰਗੀਤ ਹੀ ਦੁਖੀ ਦਿਲਾਂ ਲਈ ਮਰਮ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਦਵਾ ਕੋਈ ਗੋਲੀ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਰਟ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਬੰਦ ਕਿਵਾੜਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਨਾ ਹੀ ਅਜੇਹਾ ਅਸਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡਾ: ਅਮ੍ਰਿਤ (ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਨਾ ਚਿਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ, ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋਕੇ ਇਕਾਗਰ ਚਿਤ ਹੋਕੇ ਭਗਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਮਿਠਾ ਮਿਠਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕਈ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਮਧੁਰ ਧੁਨਾਂ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ×

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਰੁਖ ਉਗਾਓ ਮੁਹਿੰਮ

ਲੁਧਿਆਣਾ—ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦਲ ਨੇ, ਜ਼ਿਲਾ ਜੰਗਲਾਤ ਅਫਸਰ ਸ: ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ ਵਿਦਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਧੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠਾਂ, ਵਧੇਰੇ ਰੁੱਖ ਉਗਾਓ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਸ੍ਰੀਗਨੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। "ਪਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਲ ਨੂੰ", ਜੰਗਲਾਤ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਤਜਰਬਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਤਹਿ ਜੰਗਲ ਉਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦੀ ਸਿਧੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਤੂਤ, ਬੋਹੜ ਤੇ ਪਿੱਪਲ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ੫੦੦ ਬੂਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿ ਪਰਮ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨਾਨਕਸਰ ਵਾਲੇ, ਸ: ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲਾ ਵਣ ਅਫਸਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ, ਕਮਾਂਡਟ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ: ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ, ਪਿੰਡ ਬੀਰਸੀ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਗਏ।

ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਵਧ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰੁੱਖ ਉਗਾਓ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਾਣ ਕਰਕੇ ਸ: ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲਾ ਵਣ ਅਫਸਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਨਸ਼ਾਬੰਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੀਲੋਂ ਪੁਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਰੋਪਾ ਭੇਂਟ ਕੀਤਾ।

ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਸੋਂ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਧਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸ: ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸਲਾਹਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸਾਨ ਦਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ੧/੫ ਹਿੱਸਾ ਘੱਟ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਖ, ਗੰਨਾ, ਦਾਲਾਂ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਹਰਾ ਚਾਰਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਫਲਦਾਰ ਬਾਗ ਲਗਾਏ ਜਾਣ।

ਪੇਂਡੂ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ।

ਸਾਰੇ ਪੌਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ, ਗਡਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ਿਲਾ ਵਣ-ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਉਪਲਬਤ ਕੀਤੇ।

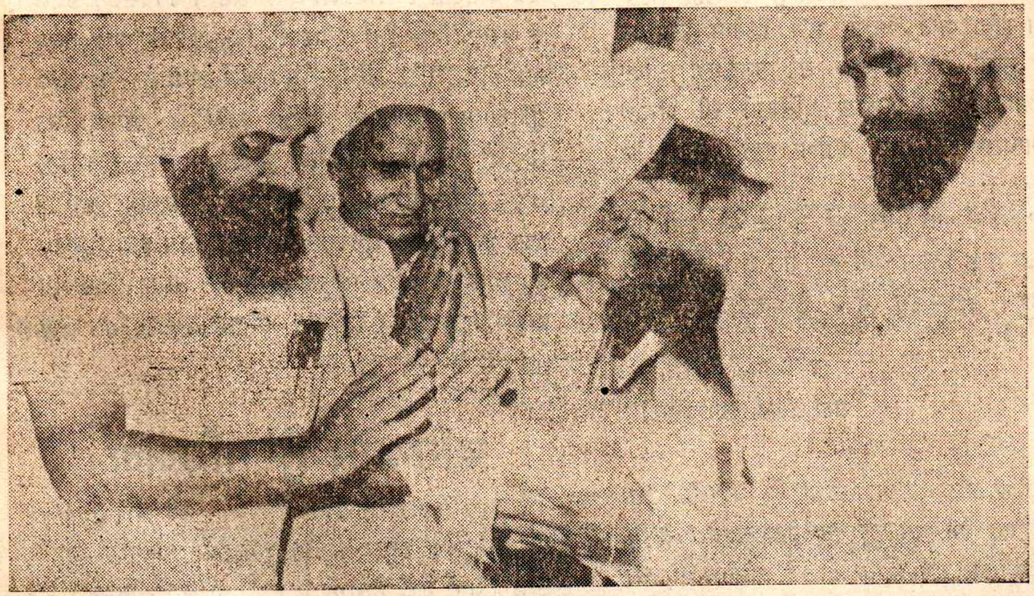

ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨਾਨਕਸਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮਿਲਵਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਨਸ਼ਾਬੰਦੀ ਕਮੇਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸਾਨ ਦਲ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਜ਼ਿਲਾ ਵਣ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਫਲਦਾਰ ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਆਏ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਨਕਸਰ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੀਲੋਂ ਪੁਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਸ: ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਸ਼ਾਕਾਹਾਕੀ ਨਸ਼ਾਬੰਦੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਰੀਖਿਅਕ' ਰਾਹੀਂ ਭੇਟਾ ਭੇਜ਼ ਰਹੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ: ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਸੁਰਜੀਤ ਖੁਰਸ਼ੀਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਜੇ ਹੱਥ ਸ: ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਿੰਘ ਜਗਰਾਓਂ ਖੜੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਤਿਕ੍ਰਿਆ

'ਵਰਿਆਮ' ਲੰਡੇ ਡੰਗ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੜਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਦੇ ਦਿਤੇ ਹਨ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ 'ਹੇਰਾਫੇਰੀ' ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਕਿਵੇਂ ਸੂਲੀ ਤੇ ਟੰਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ...

—ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

—o—

...ਹਲਿਆਂ ਗੁਲਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੇ ਹਰ ਆਮੋ-ਖਾਸ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੰਗੀਆਂ ਨਰੋਈਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਣੀਆਂ ਤੇ ਵਧੀਆਂ ਫੁਲੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਨਰੋਈਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਮਿਟ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅਰਥ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪੈਮਾਨੇ। ਦੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਵਿਖ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਸਭ ਠੀਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ......

ਵਰਿਆਮ ਦੇ ਅੰਕ ਮਿਲ ਗਏ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਵੀ ਲਏ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਉਦਮ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਫਲ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਦਏਗਾ। ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਪੈੜਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਵਾਹਵਾ ਰੌਣਕ ਲਾਈ ਹੈ।

ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ
ਹਰੀ ਨਗਰ ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ।

—o—

ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਲਿਖਿਆ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਿਆਮ ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਅਗਸਤ ੮੯ ਅੰਕ) ਕਿ "੫ ਭਾਦਰੋਂ ੨੦੨੭ ਬਿ: ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸੂਰਜ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਸਮੇਟੀਆਂ" ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਮਤ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਠੀਕ ੨੦੧੯ ਬਿ: ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਤੁਸੀ ਜਾਣੋਂ।

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਮਲ੍ਹੇਵਾਲਾ
੪/੯੯ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

—o—

(—ਸਾਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਨੂੰ ਕਿ ਪਰੂਫ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਸੰਮਤ ੨੦੨੭ ਬਿ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ਸੱਚਮੁਚ ੨੦੧੯ ਹੀ ਹੈ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਧਨਵਾਦ।

—ਸੰਪਾਦਕ)

ਅਮਨ ਮਾਰਚ ਵਾਸਤੇ ਕਲਾਂ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਦੀ ਨੀਲਾਮੀ

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ੧੮ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਅਮਨ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰੈਲੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਦੀ ਨੀਲਾਮੀ ਕਰਕੇ ਦੋ ਲੱਖ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ੧੪ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਐਮ.ਐਫ. ਹੁਸੈਨ, ਬੀ.ਸੀ. ਸਨਿਆਲ, ਜੋਗਿਨ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਖੰਨਾ ਅਦਿ ਦੀਆਂ ੧੦੦ ਤੋਂ ਵਧ ਪੇਂਟਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਨੀਲਾਮੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰਾਬਿੰਦਰਾ ਭਵਨ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਨੀਲਾਮੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਰਕਮ ਐਮ.ਐਫ. ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ੧੮੦੦੦ ਰੁਪਿਆ ਆਈ। ਫਿਰਕੂ ਏਕਤਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਐਨ. ਹਕਸਰ, ਜਸਟਿਸ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੱਚਰ, ਪੇਂਟਰ ਵਿਵਨ ਸੁੰਦਰਮ, ਸਟੇਜ਼ ਕਲਾਕਾਰ ਹਬੀਬ ਤਨਵੀਰ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮੀਸ਼ਨ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੂਨਿਸ ਰਜ਼ਾ। ਮਾਰਚ ਰਾਮਲੀਲਾ ਗਰਾਊਂਡ ਤੋਂ ਚਲਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਇਸ ਦਾਂ ਮੰਤਵ ਹੈ।

—o—

ਵਰਿਆਮ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ

ਸ: ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬੈਟਰੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹੱਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਦੋ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਥੇ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਵਰਿਆਮ ਵਾਸਤੇ ੨੧/- ਰੁਪਏ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾਵਾਂ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਮਾਂਇਆ ਕਢੀ ਗਈ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ੴ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

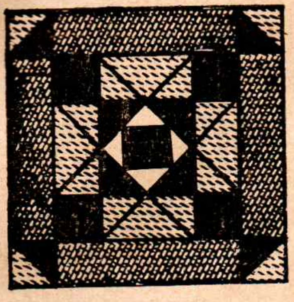
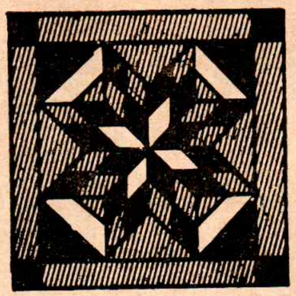
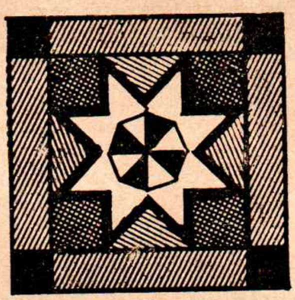

ਟੈਂਟ ਹਾਊਸ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਵਧੀਆ, ਦਿਲਕਸ਼ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਸੁੰਦਰ ਡੀਜ਼ਾਈਨਾਂ ਤੇ ਗਰੰਟੀ ਸ਼ੁਦਾ ਪਕੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ
ਟੁਕੜੀਦਾਰ ਪਰਿੰਟ ਸ਼ਾਮਿਆਨੇ, ਕਨਾਤਾਂ, ਲਕੜੀ ਤੇ ਸਟੀਲ ਦੇ
ਫਰਨੀਚਰ ਲਈ ਪਧਾਰੋ ਜਾਂ ਲਿਖੋ ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੰਸੀਜ਼

੨/੨੦੬੯, ਚਾਹ ਅੰਦਾਰਾ, ਜੁਬਲੀ ਸਿਨਮਾ ਦੇ ਪਿਛੇ,
ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ, ਦਿਲੀ-੧੧੦੦੦੬

Manufacturers & Suppliers of :

TUKRIDAR PRINTED SHAMIANAS & KANATS
FOR ALL KINDS, IN ATTRACTIVE AND GUARANTEED FAST COLOURS
WOODEN & STEEL FURNITURE
& PADESTALFAN ETC.

Phones : Office : 2528411
" : 2510345
Resi. : 213054

PLEASE CONTACT

Namdhari Agencies

2/2068 CHAH ANDARA, (Behind Jubilee Cinema)
CHANDNI CHOWK, DELHI-110006.

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com

Registered No. NW/JL—253 MONTHLY WARIAM December 1986
Registered with the registerar of News Papers for India No 26453/75

'POONAM'

PROUDLY PRODUCES

LIP-SMACKING
EPOCH-MAKING
MOUTH-WATERING

Delightful Delectable Delicious

BISCUITS

ALREADY INTRODUCED:

Glucose, Roshni, Twinkle, Orange
Pineapple, Elaichi Cream Biscuits

Fully geared to release Shortly Saly Quality Biscuits

POONAM BISCUITS PVT. LTD.

E-23 M.I. D. C. Ind. Area
Chikalhana, Aurangabad-431210

Telephone : 8707
Telegram : POONAM

ਐਡੀਟਰ, ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਤੇ ਮਾਲਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼; ਲਾਡੋਵਾਲੀ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਦਫਤਰ ਵਰਿਆਮ ਲਾਡੋਵਾਲੀ ਰੋਡ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ।

Monthly WARIAM, Ladowali Road, Jalandhar—144001.

Sri Satguru Jagjit Singh Ji eLibrary NamdhariElibrary@gmail.com